

DISPATCH		SECRET	DISPATCH SYMBOL AND NO. OSBA-9619
TO INFO	Chief, SR Chief, WE		HEADQUARTERS FILE NO.
FROM			DATE 17 June 1960
SUBJECT	REDWOOD/Station Operations Transmittal of Newspaper Article by Bruno Kalnins on Russification of Latvia		RE "43" - (CHECK "X" ONE) <input type="checkbox"/> MARKED FOR INDEXING <input type="checkbox"/> NO INDEXING REQUIRED <input type="checkbox"/> INDEXING CAN BE JUDGED BY QUALIFIED HQ DESK ONLY
ACTION REQUIRED	FTL		
<p>Attached is an untranslated article from <u>Dagens Nyheter</u> (14 June 1960) on the recent history of the Russification of Latvia. This article, by Bruno KALNINS, may be of interest to Headquarters especially for its discussion of circumstances around the demotion last year of certain nationalist communist leaders, notably Berklavs, Kalnbersins and Iacis.</p> <p>Attachment: News Clipping</p> <p>15 June 1960</p> <p>Distribution: 2 - SR w/att (Orig.) 2 - WE w/att 2 - []</p> <p>DECLASSIFIED AND RELEASED BY CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY SOURCE METHOD EXEMPTION 25X2H NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT DATE 2007</p> <p>1003 53</p>			
FORM 10-57 53 (40)	USE PREVIOUS EDITION. REPLACES FORMS 51-52, 51-53A AND 51-57 WHICH ARE OBSOLETE.	CLASSIFICATION SECRET	PAGE NO. <input type="checkbox"/> CONTINUED

En ny front i Lettland

Lettarnas motstånd mot Sovjet kom under Stalins tid från de icke-kommunistiska kretsarna. Men det politiska tövsväret efter Stalins död och de större rättigheter som gavs åt de lettiska kommunisterna 1953-1957 framkallade även bland dem en stark strävan att värna Lettlands nationella intressen.

Vad man reagerade mot var huvudsakligen den stora ryska infiltrationen. Enligt 1959 års folkräkning har under de senaste 15 åren 408 000 ryssar, vitryssar, ukrainare och andra icke-lettar inflyttat till Lettland. De utgör i dag redan 32 proc. av befolkningen. Därav är 27 proc. ryssar. Antalet lettar har samtidigt sjunkit från 1 475 000 under de sista oavhängighetsåren (1935) till 1 298 000 (1959). Ryssarna som strömmar in till Lettland är tjänstemän med familjer. Enligt den officiella statistiska årsboken fanns det 1958 27 000 högre ryska tjänstemän i landet. Där till kommer officerare från ockupationsarmén och flottan och deras familjer. En stor del av soldaterna stannar efter fullgjord militärtjänst i Lettland.

Den av Chrusjtjev i år inledda reduceringen av de ryska stridskrafterna har också ökat det ryska inläget; de demobiliserade militärerna stannar i Lettland. Dessutom kräver landets industrialisering ny arbetskraft, som till stor del består av ryska arbetare, vilka söker sig till Riga och de övriga lettiska städerna. Samtidigt sänds varje år flera tusen lettiska ungdomar till de nya kolonisationsområdena i norra Kazakstan. Om den ryska infiltrationen fortsätter i samma omfattning kommer lettarna 1975 att vara i minoritet i sitt eget land. På så sätt ändras gradvis men systematiskt Lettlands nationella egenskaper och grunderna för dess lettiska kulturen.

Nationell front

En stor del av de lettiska kommunisterna vill stoppa allt detta. De kräver att lettarna skulle vara i ledningen inom partiet, regeringen och företagen. De ryska tjänstemännen borde inom två års tid lära sig lettiska eller lämna landet. Lettarnas förflyttning till Kazakstan skulle upphöra. I de lettiska skolorna skulle man införa ett års längre undervisningsår (nio i stället för åtta år) för att de lettiska ungdomarna skulle kunna lära sig mera om landets geografi, historia och litteratur. Chrusjtjevs sjuårsplan borde för Lettlands del ändras på så sätt att den lätta industrin som producerar för Lettlands befolkning skulle utvidgas på bekostnad av den tunga industrin, som arbetar för Ryssland och öststaterna. I spetsen för denna nationalkommunistiska strömning stod ministerrådets vice ordförande E. Berklaivs och chefen för vetenskapsakademiens ekonomiska institut K. Dzerve. På senare år för-



Motståndet mot den ryska infiltrationen i Lettland är numera starkt även bland de lettiska kommunisterna. Det är den bild man får genom de informationer som kommer från lettisk "nationalkommunistisk" håll och som här sammanställs av fil dr Bruno Kalnins vid Stockholms högskolas ryska institut. Han var före kriger lettisk riksdagsman och deltog under kriger i ledningen för den demokratiska motståndsrörelsen. Han disputerade 1956 på en avhandling om rysk propaganda.

sökte de genomföra sin nationella linje och i viss mån kunde de nå framgångar. Berklaivs uppträdde resolut och det heter att han nekade att ta emot tjänstemän som inte behärskade det lettiska språket. En del ryska tjänstemän fick toa lämna landet.

Det hela retade de ryska ockupanterna. På sommaren 1959 rikade befälhavaren för PRIBOVO, det baltiska militärområdet, general I Batov en rapport till Moskva, där han klagade över den antryska stämningen i Lettland, som stimulerades av Berklaivgruppen, och förklarade att han inte längre kunde svara för de ryska truppers säkerhet.

Centralkommitténs presidium i Moskva sände då sin medlem N Muchitdinov till Riga för att undersöka läget. Presidiet skickade en uzbekisk kommunistledare för att undvika intrycket att det var ryssarna som inledde en aktion mot lettarna. Emellertid är Muchitdinov känd för sitt skarpa uppträdande mot sitt eget folks nationella opposition, och han föreslog också efter Lettlandsbesöket omfattande repressalier mot de lettiska nationalkommunisterna. Chrusjtjev och partipresidiet godkände förslaget och gav i uppdrag åt kommunistpartiets ledning i Lettland att praktiskt genomföra aktionen.

Nu hände det oväntade och dit-

tills aldrig inträffade att den lettiska partiledningens majoritet avvisade Moskvans krav och solidariserade sig med Berklaivs nationella linje. Först efter flera och hårda påtryckningar från de maktgäldande i Krent blev partiledningen i Riga tvungen att motvilligt anta Chrusjtjevs krav.

Repressalier

Därefter började repressalierna, som pågick hela 1959 och var mycket omfattande. Mot Berklaivs och hans anhängare inleddes en skarp propagandasaktion genom pressen, radio och möten. Alla nationalkommunistar i ledande ställningar inom partiet, regeringen, pressen, konsomolen, de lokala sovjeterna, företagen och vetenskapakademin avstattes. De utsågs inte ur partiet och häktades inte heller, men överfördes till betydelselösa platser. Berklaivs själv fick lämna landet och anställdes i en liten stad i Centralryssland. Samtidigt med nationalkommunisterna avstattes flera ledande män, som i den första partisekreteraren J. Kalnberzins och ministerrådets ordförande V. Lacia, vilka hade tolererat nationalkommunisternas verksamhet. I deras ställe insattes lettar från Ryssland, vilka Moskva kunde lita på: ny första partisekreterare blev A. Pelsje och ny ministerrådets ordförande J. Feive. Bägge russificerade Rysslandslettar. Moskvans cgentlige gaulleier i Lettland blev en tidigare okänd rysk partibyråkrat K. Gribitov, som inte behärskar lettiska och aldrig tidigare varit i Lettland. De utrensade lettiska kommunisterna var tvungna att "välja" dem som man till partiets andra sekreterare på sin kongress i februari 1960.

Emellertid har oppositionen inte kapitulert. Varken Berklaivs eller någon av hans mera bekanta anhängare har efter ryskt monstret "insett sitt fel" och "gett om ursäkt". Missnöjet mot utrensningen är stor. Särskilt skarp är den bland studenter och i konsomolen. Även många gamla lettiska kommunistar är totalt desillusionerade och besvikna. En ledande lettisk kommunist yttrade privat i början av maj: "Vi måste nu överleva den ryska chauvinismens härjningar." Flera av partiets distriktskommittéer har meddelat centralkommittén i Riga att de anser Berklaivs och nationalkommunisternas linje vara den rätta. Pelsje och Feive betraktas allmänt såsom Moskvans marionetter och görs medansvariga för repressalierna mot de nationella kommunisterna. De har ingen auktoritet i partiet.

Det faktiska läget är det att flertalet lettiska kommunistar nu står i opposition mot Moskvans russificeringspolitik. Efter 15 års bisträ, upplivelser och besvikelser har även de intagit det lettiska folkets antryska hållning.

BRUNO KALNINS